

KONCEPTUALIZACIJA OSNOVNIH NAČELA STIMULIRANJA RAZVOJA DJETETA PREDŠKOLSKE DOBI

*doc. dr. sc. Joško Sindik, znanstveni suradnik
Institut za antropologiju, Zagreb*

Sažetak

Procjenjivanjem aktualnog stupnja razvijenosti bitnih karakteristika djece određene dobi, može se preciznije ciljano unaprjeđivati psihosomatski razvoj djece. Za pospješene dobrobiti djeteta, te poticanja njegovog optimalnoga psihosomatskoga razvoja, važno je procijeniti trenutni razvojni status djeteta, na temelju njegovih razvojnih karakteristika. Možda najpogodnije sredstvo za tu procjenu su razvojni miljokazi. Sustavno poticanje dječjeg razvoja obuhvaća zapravo dva procesa: planiranje (sadržaja rada s djecom) i vrednovanje (razvojnih efekata, tj. promjene u djetetovim karakteristikama). Dan je uvid u cjelokupni ciklus planiranja i vrednovanja razvoja predškolske djece, s operacionalizacijama bitnih pojmova u tom procesu.

Ključne riječi: *aktivnosti s djecom, metode, psihološki uvjeti razvoja, razvojni zadatak*

Uvod

Procjenjivanjem aktualnog stupnja razvijenosti bitnih karakteristika djece određene dobi, a u konkretnoj odgojnoj skupini predškolske djece u dječjem vrtiću ili obiteljskom domu, može se preciznije ciljano unaprjeđivati psihosomatski razvoj djece. Među karakteristikama koje je korisno procjenjivati (npr. osobine, vještine, sposobnosti, miljokazi dječjeg razvoja), najprikladnijim se čini koristiti one pokazatelje dječjeg razvoja čije je procjenjivanje kratkotrajno a istovremeno djelotvorno (1-6). **Razvojni miljokazi** (eng. developmental milestones) opisuju osnovna funkcionalna obilježja djece, lako prepoznatljiva u njihovom ponašanju (npr. prvi korak, crtanje kvadrata), i karakteristični su za određenu razvojnu dob djeteta (1-6). Često se koriste i kao pokazatelji dječjeg zdravlja u pedijatriji (1-6). Razvojni miljokazi su skupovi funkcionalnih vještina koje dijete stječe unutar određenog vremenskog okvira, odnosno specifičnih zadataka koje većina djece može savladati u određenoj dobi (1-6). Za razliku od osobina, vještina i sposobnosti djece (koje uvijek sadrže određeni stupanj apstrakcije, i teže ih je jednostavno procijeniti), razvojni miljokazi su laicima jednostavno prepoznatljive vještine uočljive u ponašanju djeteta, tj. «atomi» djetetovih kompleksnijih psihosomatskih karakteristika. Naime, neke karakteristike djeteta su općenitije (npr. sposobnost psihomotorne koordinacije, grafomotorna sposobnost, itd.), pa ih je uistinu teško lako i jasno procijeniti kod djece. Međutim, vodeći računa o manifestacijama tih općih osobina djeteta u vidljivom ponašanju djeteta (tj. o razvojnim miljokazima), ove karakteristike djeteta se puno lakše mogu procijeniti. Na primjer, “dovoljna” grafomotorna sposobnost kod trogodišnjaka očituje se u mogućnosti crtanja kruga, odnosno križa. Sposobnost psihomotorne koordinacije kod jednogodišnjaka očituje se u umijeću hodanja. Zato se upravo razvojni miljokazi čine najpogodnijim kao polazišta za procjenjivanje i stimuliranje dječjeg razvoja (7, 8). Međutim, koju god vrstu razvojnih karakteristika odabrali, njihova procjena je poželjan prvi korak u stimuliranju djetetovog razvoja.

Razvojne karakteristike djeteta

Ono što je vjerojatno najvažnije sa stanovišta pospješivanja dobrobiti djeteta, te poticanja njegovog optimalnoga psihosomatskoga razvoja, je **trenutni razvojni status** djeteta, koji se na temelju inicijalne procjene razvojnih karakteristika može utvrditi (7, 8).

Dakle, treba imati na umu tri stvari (8-12):

1. **Razvojne karakteristike** su polazište i dolazište, početak i kraj svakog promišljanja odgojno-obrazovnog rada s djecom: naime, karakteristike su ono što želimo promijeniti u poželjnom smjeru.
2. **Princip razvojnosti**: ma koliko određena karakteristika bila razvijena kod konkretne djece, uvijek je poželjno dalje stimulirati njen razvoj.
3. **Princip cjelovitosti** razvoja: uvijek prioritet intenzivnijeg poticanja imaju one karakteristike koje su nedovoljno razvijene u odnosu na orijentacijske “dobne mogućnosti djece”, i to u proporciji u kojoj su one nedovoljno razvijene.

Dakle, razvojne karakteristike **nisu** (8-12):

1. *granica preko koje se ne može prijeći*: one su orijentacijski putokazi za utvrđivanje trenutnog stanja, a princip razvojnosti uvijek nalaže daljnje poticanje razvoja svih djetetovih karakteristika, čak i kad su one iznadprosječne u odnosu na orijentacijske „dobne norme“.
2. *“test za normalnost”*: ako dijete trenutno nema razvijenu osobinu na način na koji bi to razvojno “trebalo”, dijete nije “abnormalno”. Ali karakteristike su “alarm” da neke karakteristike djeteta treba specifičnije poticati.

Drugim riječima, razvojne karakteristike su putokaz smjera kamo treba ići, što treba intenzivnije kod djeteta poticati u idućem razdoblju planiranja odgojno-obrazovnog rada, u institucijskim ili obiteljskim uvjetima (12).

Poželjna promjena **psihosomatskih razvojnih karakteristika** (uz zadovoljenje djetetovih potreba) je važna, možda i temeljna funkcija planiranja odgojno-obrazovnog rada za dugoročnije razdoblje u predškolskim ustanovama (12).

Pri promišljanju koje karakteristike djeteta određene dobi prvenstveno pratiti, važno se već u pripremiti unaprijed i zapitati se (9):

⇒ **PROVJERITI: ŠTO DIJETE ODREĐENE DOBI MOŽE?** ⇒ u ovu svrhu treba pogledati razvojne miljokaze.

⇒ **KOJE SU NAJVAŽNIJE KARAKTERISTIKE RAZVOJA ZA DANU DOB DJETETA?** ⇒ što je posebno važno poticati u nekom razdoblju i koji su pokazatelji tih karakteristika.

⇒ **KRITIČNO RAZDOBLJE ZA RAZVOJ KARAKTERISTIKE JE...** ⇒ kad je posebno važno poticati razvoj neke karakteristike.

Neke karakteristike *direktno* upućuju na određene *razvojne zadatke* (npr. kod osamostaljivanja djeteta u obuvanju). Druge karakteristike su smjernice za *stvaranje uvjeta* (metoda, načina, oblikovanja procesa) za ostvarenje razvojnog zadatka, koji se u ovom slučaju treba formulirati na složeniji način (npr. u području socio-emocionalnog razvoja) (11).

Psihološki uvjeti optimalnog razvoja djeteta

Psihosomatski razvoj djeteta slijedi određena univerzalna pravila, ali je i specifičan za svako dijete. Rezultanta je djelovanja više čimbenika (8):

- odgojno-obrazovnog djelovanja roditelja u obiteljskom okružju djeteta,
- odgojno-obrazovnog djelovanja odgojitelja u predškolskoj ustanovi koje dijete pohađa,
- stupnju osiguranosti uvjeta za optimalan razvoj djeteta u predškolskoj ustanovi, obiteljskom domu, te u drugim okružjima u kojima dijete boravi,
- urođenih specifičnih osobina svakog djeteta, te specifičnog ritma maturacije pojedinog djeteta.

Razvoj (djeteta) je rezultanta procesa sazrijevanja i procesa učenja.

Sazrijevanje se može odrediti kao razvoj normalnog (prosječnog) djeteta u normalnim (uobičajenim) uvjetima. Sazrijevanje se u praktično u uvjetima svakodnevnog života omogućuje neometanjem prirodnih uvjeta življenja djeteta, neometanjem njegova spontanog razvoja. **Učenje** je sustavni utjecaj okoline, ali i samog djeteta, s ciljem osiguravanja optimalnih uvjeta za djetetovo sazrijevanje. **Psihološki uvjeti optimalnog razvoja** su smjernice su za odabir sadržaja odgojno-obrazovnog rada (tj. aktivnosti s djecom ili igara kojih se djeca igraju), dakle pojedinačnih igara ili cijelih sklopova aktivnosti s djecom (11).

Odnos razvoja, sazrijevanja i učenja, mogao bi se izraziti jednostavnom formulom (9):

RAZVOJ = SAZRIJEVANJE + UČENJE

Međutim, osnovni **cilj** odgojno-obrazovnog rada u predškolskom odgoju i obrazovanju je:

- zadovoljavanje *temeljnih potreba* djeteta (npr. osnovnih bioloških potreba, potreba za pripadanjem, moći, zabavom, slobodom),
- optimalizacija i poticanje djetetova *psihosomatskog razvoja*, odnosno sustavno istovremeno poticanje svih područja razvoja djeteta (motorički, govorni, spoznajni razvoj, itd.), te pojedinačnih karakteristika unutar određenih područja razvoja (9).

Zato početak svakog praktičnog rada s predškolskom djecom mora biti pitanje (10):

PROVJERITI JESU LI OSNOVNE POTREBE DJETETA ZADOVOLJENE ?

Naime, dok temeljne potrebe djeteta nisu zadovoljene, nema smisla dodatno poticati djetetov razvoj. Primjerice, gladno ili žedno dijete nije spremno za zahtjevnije oblike učenja (9).

Sustavno poticanje dječjeg razvoja obuhvaća zapravo dva procesa: **planiranje** (sadržaja rada s djecom) i **vrednovanje** (razvojnih efekata, tj. promjene u djetetovim karakteristikama). «Službene» formulacije ovog sustavnog cirkularnog procesa planiranja i vrednovanja, dakle unapređivanja razvoja djece predškolske dobi se mijenjaju u vremenu, ovisno o koncepcijama koje donosi nadležno Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, ali i «osobnih jednadžbi» edukatora (odgojitelja i stručnih suradnika u dječjim vrtićima) (14, 15). Naime, svaki čovjek, stručnjak ili

nestručnjak, razvija osobnu koncepciju odgoja i obrazovanja djece, implicitnu pedagogiju (8).

Međutim, temeljni elementi planiranja i vrednovanja razvoja djece su uvijek isti. Dva su **temeljna elementa** procesa **planiranja i vrednovanja** psihosomatskog razvoja djece (9) (tablica 1):

Tablica 1. Osnovni elementi procesa planiranja i vrednovanja psihosomatskog razvoja djece

ŠTO? unaprjeđujemo (CILJ)	KAKO? to provodimo u praksi (SREDSTVA)
RAZVOJNE KARAKTERISTIKE	METODE
<i>Npr. fina motorika prstiju</i>	<i>veći broj aktivnosti s djetetom kroz koje će dijete manipulirati prstima i razviti spretnost</i>

Dakle, uvijek je **cilj** edukatora potaknuti određene razvojne karakteristike djece, da bi se one «izdigle» na višu razinu. Primjerice, ako dijete ne zna rezati škarama krug od papira, to ga želimo naučiti. Ako dijete ne zna prepoznati crvenu boju, kanimo ga naučiti da tu boju prepozna (9).

Kompatibilni su i elementi kod **zadovoljavanja osnovnih potreba** djeteta (9) (tablica 2):

Tablica 2. Osnovni elementi procesa zadovoljavanja osnovnih potreba djece

ŠTO? zadovoljavamo (CILJ)	KAKO? to provodimo u praksi (SREDSTVA)
POTREBA	METODE
<i>Npr. žeđ</i>	<i>dati djetetu da pije vode</i>

Na pitanje «ŠTO?» relativno je lako odgovoriti: uvijek je riječ o nekoj sposobnosti, vještini, karakteristici, specifičnoj vrsti znanja. To je u biti CILJ (što želimo postići kod djeteta) (9).

Razvojni zadaci

Razvojni zadaci predstavljaju jednostavnu operacionalizaciju psiholoških karakteristika (funkcija, sposobnosti, vještina), koje se potiču u svrhu postizanja optimalnog razvoja djeteta. Kod formuliranja razvojnih zadataka koristimo dva glagola: **podržavati** (sazrijevanje), odnosno **poticati** (učenje). **Poticati** znači namjerno dodatno stimulirati razvoj pojedine karakteristike djeteta, osiguranjem optimalnih psiholoških odnosno organizacijsko-materijalnih uvjeta za njegov razvoj, provođenjem prikladnih aktivnosti, te komunikacije potrebne za ostvarivanje određenog razvojnog zadatka, za poticanje razvoja konkretne karakteristike djeteta. **Podržavati** znači osiguravati optimalne uvjete za omogućavanje optimalnog razvoja neke karakteristike, neometanjem prirodnog procesa maturacije (sazrijevanja) djeteta. U ovom kontekstu, glagol **razvijati** objedinjuje ova dva glagola istovremeno (8).

Stoga bi se i odnos razvijanja, poticanja i podržavanja mogao izraziti prikladnom formulom (8):

RAZVIJATI = POTICATI + PODRŽAVATI

Razvojni zadatak je svojevrsna operacionalizacija načina na koje se može u poželjnom smjeru transformirati određena psihosomatska osobina. Drugim riječima, to je *funkcija* posredstvom koje će se postići željena *promjena* u nekoj *karakteristici* djeteta u “poželjnom” smjeru, tj. smjeru optimalizacije djetetova rasta i razvoja. Najčešće je karakteristika neka *sposobnost* (spoznajna, psihomotorna i sl.), ili *vještina* (samostalnost u uzimanju jela, upoznavanje s drugom djecom, dijeljenje emocija s drugima i sl.), odnosno *ponašanje* (npr. agresivno) (8, 9).

Razvojne zadaće mogu davati smjernice za (9):

1. **odgojitelja** (što treba odgojitelj učiniti da dođe do poželjne promjene određene karakteristike: koje aktivnosti, uvjete, strategije i komunikacije treba osmisliti i provesti da bi došlo do željenog “napredovanja” djeteta),
2. **dijete** (što, odnosno koje karakteristike kod djeteta treba razviti (podržati, poticati) da bi došlo do poželjnog napredovanja u psihofizičkom razvoju).

Stoga je u tablici 3 dana struktura razrade razvojnih zadataka, koja ukazuje na njihovu konkretizaciju (8).

Tablica 3. Struktura razrade razvojnih zadataka

MORAMO UTJECATI NA: ŠTO?	U KOJEM PODRUČJU? ČEGA?	U KOJEM PONAŠANJU SE TO VIDI?
sposobnosti, vještine, znanja	(specifična namjena) <ul style="list-style-type: none"> • koje specifične sposobnosti, vještine, znanja • koji dio tijela 	U ČEMU ili KROZ ŠTO? <ul style="list-style-type: none"> • konkretni način djelovanja kroz koji se vidi učinak

Međutim, pri sustavnom poticanju djetetova razvoja treba imati na umu da su sva područja psihosomatskog razvoja kod djeteta povezana, što treba uvažiti kod razrade razvojnih zadataka (9). Primjerice, motorički razvoj povezan je s razvojem govora, ali i spoznajnim, socio-emocionalnim razvojem, kao i sposobnostima komunikacije (tablica 4).

Tablica 4. Povezanost motoričkog razvoja s drugim aspektima psihosomatskog razvoja djeteta

PODRUČJA PSIHOSOMATSKOG RAZVOJA			
MOTORIČKI RAZVOJ	SOCIO-EMOCIONALNI I LIČNOST	SPOZNAJNI	SPOSOBNOSTI KOMUNIKACIJE
	vidjeti potrebe za pripadanjem, cijenjenjem, sigurnošću (socijalna ponašanja vezana uz zajedničku aktivnost)	vidjeti potrebe za moći (stjecanje novih znanja i vještina)	vidjeti potrebe za pripadanjem, cijenjenjem, sigurnošću (uz nužnu sposobnost komunikacije tijekom provođenja aktivnosti)

U kontekstu planiranja poticanja djetetovog razvoja, **razvojni zadatak** je poveznica između «**ŠTO?**» i «**KAKO?**», dakle CILJEVA i SREDSTAVA, razvojnih karakteristika i metoda (9) (tablica 5).

Tablica 5. Osnovni elementi procesa planiranja i vrednovanja psihosomatskog razvoja djece- uloga razvojnog zadatka

ŠTO? unapređujemo (CILJ)	«PUT» od CILJA do SREDSTVA	KAKO? to provodimo u praksi (SREDSTVA)
RAZVOJNE KARAKTERISTIKE	RAZVOJNI ZADACI	METODE

Metode

Metode predstavljaju načine na koje se u željenom volumenu može stimulirati razvoj djeteta. Odgovaraju na pitanje «**KAKO?**» iz tablice 3.

Uobičajeno, sljedeće su komponente METODA (9):

- *aktivnosti (sadržaji odgojno-obrazovnog rada)* – mogu biti pojedinačne, ali i sklopovi aktivnosti (npr. «igra lovice» je pojedinačna aktivnost, projekt «Kako nastaje kruh?» sadrži nekolicinu povezanih aktivnosti, s istim tematskim okvirom.
- *materijalni preduvjeti* – čine ih igračke i didaktička sredstva, neoblikovani didaktički materijal i potrošni materijal, kao i ostala fizička okolina djeteta, odnosno dijelovi šireg ekološkog okruženja, a u svrhu provedbe osmišljenih aktivnosti s djecom.
- *komunikacijski preduvjeti* – čine ih elementi suradnje s okolinom: odgojiteljima, roditeljima, rodbinom, vanjskim institucijama, a u svrhu provedbe osmišljenih aktivnosti s djecom.

Dakle, **METODE**, koje odgovaraju na pitanje «**KAKO?**», sadrže komponente aktivnosti, zajedno s materijalnim te komunikacijskim preduvjetima za njihovo provođenje. To su u biti SREDSTVA, odnosno opis **na koji način** želimo postići određeni cilj (poticanje razvoja određene karakteristike) kod djeteta (9) (tablica 6).

Tablica 6. Osnovni elementi procesa planiranja i vrednovanja psihosomatskog razvoja djece - metode (sredstva)

KAKO? to provodimo u praksi (SREDSTVA) - METODE		
AKTIVNOSTI («sadržaji»)	MATERIJALNI PREDUVJETI	KOMUNIKACIJSKI PREDUVJETI
različite igre s djecom te ostale aktivnosti	prostori, osnovna materijalna oprema (npr. namještaj), specifične igračke, didaktički materijal – oblikovani i neoblikovani, potrošni materijal, itd.	potrebne komunikacije s roditeljima, odgojiteljima, stručnjacima i sl. da bi se planirane aktivnosti mogle provesti

I kod metoda, kao i kod ciljeva postoji jasan logički slijed: aktivnosti (igre djece, igre s djecom) su temeljni način unaprjeđivanja određene razvojne karakteristike, koju smo planirali poticati. Dakle, unutar svih METODA, AKTIVNOSTI su **cilj**, a MATERIJALNI PREDUVJETI i KOMUNIKACIJSKI PREDUVJETI su **sredstva** da se ti ciljevi ostvare (9) (tablica 6).

Ako se povežu osnovni elementi procesa planiranja i vrednovanja psihosomatskog razvoja djece za razvojne zadatke, ali i metode, može se predložiti sljedeća „shema“ za formulaciju razvojnog zadatka, u odnosu na područje razvoja djece (8) (tablica 7).

Tablica 7. Shema za formulaciju razvojnog zadatka, u odnosu na područje razvoja djece

POČETAK – GLAGOL (mogućnosti, odaberi jednu)	ŠTO? (mogućnosti, odaberi jednu)	KONKRETIZACIJA PODRUČJA (šire i uže područje)	KROZ	AKTIVNOST
POTICATI	ZNANJA	spoznajni razvoj (SP), K		
RAZVIJATI	SPOSOBNOST	M, SP		
PODRŽAVATI	VJEŠTINE	motorički razvoj i samostalnost (M); komunikacija, izražavanje i stvaranje (K); SE		
	KARAKTERISTIKE	socio-emocionalni razvoj i ličnost (SE)		

Prema predloženoj shemi, jedna od formulacija mogla bi biti, npr.:
„Poticati vještine motoričkog razvoja, područje fine motorike ruku, **kroz manipulaciju igračkama**.“

Analogno, može se predložiti sljedeća „shema“ za formulaciju razvojnog zadatka, u odnosu na zadovoljavanje potreba djece (8) (tablica 8).

Tablica 8. Shema za formulaciju razvojnog zadatka, u odnosu na zadovoljavanje potreba djece

POČETAK – GLAGOL (mogućnosti)	ŠTO? (mogućnosti)	KROZ	AKTIVNOST
ZADOVOLJITI	VRSTA POTREBE		

Kompatibilni primjer mogao bi biti, npr.:
„Zadovoljiti prirodnu potrebu djeteta za igrom **kroz igru scenskom lutkom**.“

Za svaki razvojni zadatak, u procesu planiranja odgojno-obrazovnog rada s djetetom, nužno je odrediti sve preostale elemente plana, potrebne da bi se konkretni

razvojni zadatak ostvario: organizacijske, materijalne uvjete i novine, aktivnosti i komunikacije. Međutim, *razvojni zadatak* ukazuje na **dugoročne** ciljeve, koji se mogu vrednovati dvotjedno, mjesečno, pa čak i tromjesečno (9).

Sredstva (metode) planiraju se ostvaruju kratkoročno (dnevno, tjedno)

Osnovna "jedinica" na kojoj se temelji **kratkoročni** plan odgojno- obrazovnog rada jest planirana aktivnost (igra djece i s djecom), kao preciznija razrada općenito planiranih sadržaja i uvjeta za unapređivanje razvoja određene psihosomatske karakteristike u poželjnom smjeru. planirana aktivnost je polazna osnovica za osmišljavanje ili odabir aktivnosti potencijalno korisnih za ispunjavanje određenog razvojnog zadatka. Za svaku pojedinu aktivnost (bilo da je to sklop aktivnosti ili pojedinačna aktivnost) nužno je odrediti sve preostale elemente plana: namjenu, materijalne i prostorne, organizacijske uvjete, potrebnu suradnju. U protivnom, moglo bi doći do kaotičnog "nabacivanja" metoda (aktivnosti, materijalnih i komunikacijskih preduvjeta za njihovu provedbu), nejasno povezanih s njihovom specifičnom namjenom (razvojni zadatak). Primjerice, posebna oprema za tjelesni odgoj mora jasno biti povezana sa specifičnim sklopom aktivnosti tjelesnog odgoja i obrazovanja, a ne „otprilike“ uz cijelo područje razvoja, npr. spoznajne aktivnosti) (9).

Umjesto zaključka – elementi ciklusa poticanja razvoja djece

Cjelokupni ciklus planiranja i vrednovanja razvoja predškolske djece može se opisati sljedećom shemom, prikazanom u tablici 9.

Tablica 9. Shema za cjelokupni ciklus planiranja i vrednovanja razvoja predškolske djece

ZAŠTO?	ŠTO? unapređujemo (CILJ)	KAKO? to provodimo u praksi (SREDSTVA)	ŠTO JE REZULTAT?
PROCJENA RAZVOJNIH KARAKTERISTIKA	RAZVOJNE KARAKTERISTIKE	METODE	PROCJENA RAZVOJNIH KARAKTERISTIKA
<i>Npr. utvrđeno da dijete ne zna škarama izrezati krug, te da ne zna nacrtati olovkom trokut</i>	<i>fina motorika prstiju</i>	<i>veći broj aktivnosti s djetetom kroz koje će dijete manipulirati prstima i razviti spretnost</i>	<i>dijete zna škarama izrezati krug, te zna nacrtati olovkom trokut</i>

PODSJETNIK – SLIJED PROCESA PLANIRANJA:

⇒ **UTVRDITI - PROCIJENITI: KAKAV JE TRENUTNI STATUS DJETETA U ODNOSU NA POJEDINE KARAKTERISTIKE (USPOREDBA S DOBNIM «NORMAMA», TJ. MILJOKAZIMA RAZVOJA DJECE)?**

⇒ **PLANIRATI POTICANJE KARAKTERISTIKA U KOJIMA DIJETE ZAOSTAJE ZA «NORMAMA».**

⇒ **ODREDITI RAZVOJNE ZADATKE ZA POTICANJE TIH KARAKTERISTIKA.**

⇒ **ODREDITI AKTIVNOSTI DJECE ZA POTICANJE TIH KARAKTERISTIKA (OSTVARENJE RAZVOJNIH ZADATAKA).**

⇒ **ODREDITI MATERIJALNE PREDUVJETE POTREBNE ZA PROVEDBU OSMIŠLJENIH AKTIVNOSTI S DJECOM, TE ZA USPJEŠNO POTICANJE KARAKTERISTIKA.**

⇒ **ODREDITI POTREBNE KOMUNIKACIJE ZA PROVEDBU OSMIŠLJENIH AKTIVNOSTI S DJECOM, TE ZA USPJEŠNO POTICANJE KARAKTERISTIKA.**

⇒ **PONOVO UTVRDITI - PROCIJENITI: KAKAV JE TRENUTNI STATUS DJETETA U ODNOSU NA POJEDINE KARAKTERISTIKE (USPOREDBA S DOBNIM «NORMAMA»).**

Literatura

- [1]. Shelov S, Remer Altmann, T. (eds). Caring for your baby and young child: birth to age 5. American Academy of Pediatrics; 1991, 1993, 1998, 2004, 2009.
- [2]. Hagan J, Shaw JS, Duncan PM. Bright futures: Guidelines for health supervision of infants, children and adolescents. Elk Grove Village, IL: American Academy of Pediatrics; 2008.
- [3]. Lejarraga H, Pascucci MC, Krupitzky S, Kelmansky D, Bianco A., Martinez E., Tibaldi F., Cameron N. Psychomotor development in Argentinian children aged 0 nes. – 5 years. Paediatric and Perinatal Epidemiology, 16, 47-60; 2002.
- [4]. Lejarraga H, Menéndez A, Menzano E, Guerra L, Biancato S, Pianelli P, Del Pino M, Fattore MJ, Contreras M. Screening for developmental problems at primary care level: a field programme in San Isidro, Argentina. Paediatric and Perinatal Epidemiology, 22, 180-187; 2008.
- [5]. Lejarraga, H, Krupitzky, S., Giménez, E., Tibaldi, F., Kelmansky, D., Cameron, N. The organisation of a national survey for evaluating child psychomotor development in Argentina, with a training programme for paediatricians. Pediatric and Perinatal Epidemiology, 11, 359 -373; 1997.
- [6]. Sindik J. Determination of population adjusted basic motor developmental milestones at preschool children in Croatia. In: Abstract Proceedings - XIII International Congress of Human Growth and Clinical Auxology. (ur. M. Bigec). Maribor, Slovenija: ISGA International Association for the Study of Human Growth and Clinical Auxology, 17.9.-20.9.2014. str. 75. Maribor: ISGA; 2014.

- [7]. Sindik J, Missoni S. Stimulating developmental milestones of preschool children through interdisciplinarity alliances between sciences and professionals. In: Proceedings - International Conference Humanities and the Contemporary World (ur. Đurović, M.), str. 187-193. Podgorica, Crna Gora, 7.-9.6.2012. Podgorica: Montenegrin Academy of Sciences and Arts; 2012.
- [8]. Sindik J, Štrukelj N, & Barać, J. Jedna mogućnost za pojednostavljenje planiranja odgojno-naobrazbenog rada primjenom metode "gotovih rješenja"(primjer mikroplaniranja). U: Zbornik radova - 8. Dani predškolskog odgoja, Čakovec (ur Lj. Železnjak), str. 97-102. Čakovec: Dječji centar Čakovec i Visoka učiteljska škola u Čakovcu; 1999.
- [9]. Sindik J. Fleksibilno postavljanje razvojnih zadaća u planiranju odgojno-obrazovnog rada. U: Zbornik radova 10. Dana predškolskog odgoja – Čakovec (ur E. Slunjski), str. 35-40. Čakovec: Visoka učiteljska škola u Čakovcu; 2001.
- [10]. Sindik J. Algoritamski povezane relacijske baze podataka kao osnova planiranja u edukacijskoj i kineziološkoj psihologiji te u psihologiji rada. U: Knjiga sažetaka 10. godišnje konferencije hrvatskih psihologa, Plitvička Jezera (ur A. Kulenović), str. 37-38. Zagreb: Hrvatsko psihološko društvo; 2002a.
- [11]. Sindik J. Primjena teorije izbora u "računalnom" pristupu planiranju i vrednovanju u predškolskom i školskom odgoju i obrazovanju (princip "baza podataka"). U: Zbornik radova 2. Hrvatskog susreta kvalitetnih škola «RI – KVAŠ 21 – Svaki učenik može uspjeti», Rijeka (ur J. Tonšić-Krema, M. Vrabc, A. T. Štemberger), str. 151-156. Rijeka: Grad Rijeka; Medicinska škola Rijeci; Ministarstvo prosvjete i športa RH; 2002b.
- [12]. Sindik J. I okvirna psihološka procjena može doprinijeti prevenciji pojave posebnih potreba predškolske djece. Hrvatski časopis za javno zdravstvo, 4 (14); 2008. <http://www.hcjz.hr/clanak.php?id=13743&rnd>
- [13]. Sindik J. Jednostavna kvantitativna metoda za utvrđivanje stanja entiteta te za planiranje i programiranje u razvojnoj i edukacijskoj psihologiji. U: Sažeci radova – 11. Dani psihologije Zadar. Zadar: Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru; 1998.
- [14]. Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske; 2013.
- [15]. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta; 2014. <http://www.public.mzos.hr/fgs.axd?id=21856>